

Risicomanagement en ERB onder de Wtp

De spelregels voor de formele documenten in het Wtp-traject (Transitieplan, Implementatieplan en Communicatieplan) zijn sterk ingekaderd door de wetgeving en de guidance van DNB en AFM. Hoe de Eigen Risicobeoordeling (ERB) hierin past is toegelicht in een Q&A van DNB. Wij bieden in dit artikel een handreiking om de ERB een duidelijke plek te geven in het bestuurlijke besluitvormingstraject van de Wtp, waarin ook de actuaris een belangrijke rol speelt.

DE ERB EN DE WTP

De ERB is het instrument voor een pensioenfonds dat inzicht geeft in de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenrechten en de pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. De ERB dient naast de materiële risico's ook inzicht te geven in de operationele risico's.

Wij zien bij veel fondsen die met de ERB gestart zijn of recent afgerond hebben, dat er een tweedeling is in de materiële risico's die onderzocht worden in de ERB: risico's in aanloop naar de voorgenomen transitie-datum en risico's die na de transitie grote impact kunnen hebben. De risico's in aanloop naar de transitie hebben zoals verwacht kan worden veelal te maken met de fase waarin het bestuur de opdracht van de sociale partners moet beoordelen (opdrachtaanvaarding).

Naar onze mening past de ERB om de volgende redenen het beste in de fase van de opdrachtaanvaarding, als ondersteuning bij de afwegingen die het bestuur in die fase maakt:

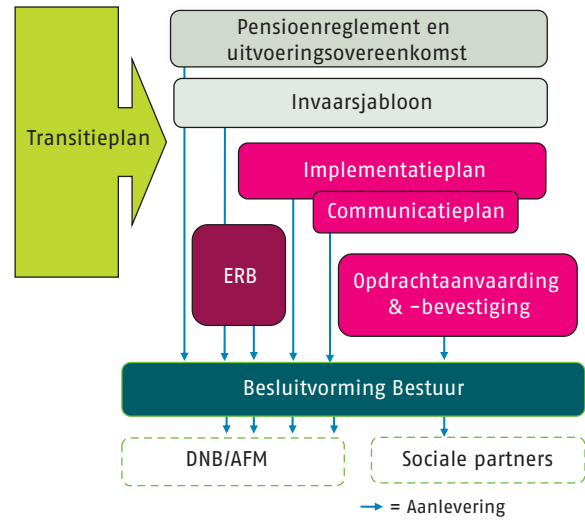
- Het Transitieplan geeft invulling aan de nieuwe regeling die ter uitvoering voorgelegd wordt aan het pensioenfonds. In het proces van de opdrachtaanvaarding maakt het bestuur een groot aantal afwegingen die het risicoprofiel van het pensioenfonds raken waaronder de risicohouding en de wijze van uitvoering.
- De Risico Self Assessment (RSA) die veel fondsen opgesteld hebben bij het Wtp-project geeft een goed inzicht in de risico's die spelen in het kader van de transitie en het vervolgtraject.
- Door de ERB aan te sluiten op de opdrachtaanvaarding is de financiële onderbouwing van de voorgenomen transitie relatief eenvoudig uit te werken, bijvoorbeeld bij de toetsing van de maatstaven van de risicohouding. Hierin wordt inzicht gegeven in de haalbaarheid en de (cohortsgewijze) verdeling over de verschillende deelnemersgroepen.
- In de fase van de voorbereiding op de opdrachtaanvaarding blijken fondsen vaak al gestart met de contouren van het Implementatieplan. Dat plan dient samen met het Communicatieplan in deze fase aan DNB voorgelegd te worden.
- Het bestuur van een pensioenfonds dient na overleg met fondsorganen zorg te dragen voor de vastlegging van de formele opdrachtaanvaarding door de opdracht van sociale partners onder meer te toetsen aan de beheerste bedrijfsvoering. De ERB is hierbij een goed hulpmiddel.
- De ERB past goed in de afstemming die met de RvT en Verantwoordingsorgaan, of vergelijkbare gremia, moet plaatsvinden bij de opdrachtaanvaarding.

Ir. J. Bogers MBA CCRA (links) is partner bij Sprenkels.

Drs. P. Kremers is senior consultant bij Sprenkels.

In onderstaande figuur geven we de samenhang weer van de documenten die in aanloop naar de besluitvorming opgesteld moeten worden en de centrale rol die de ERB daarin kan spelen.

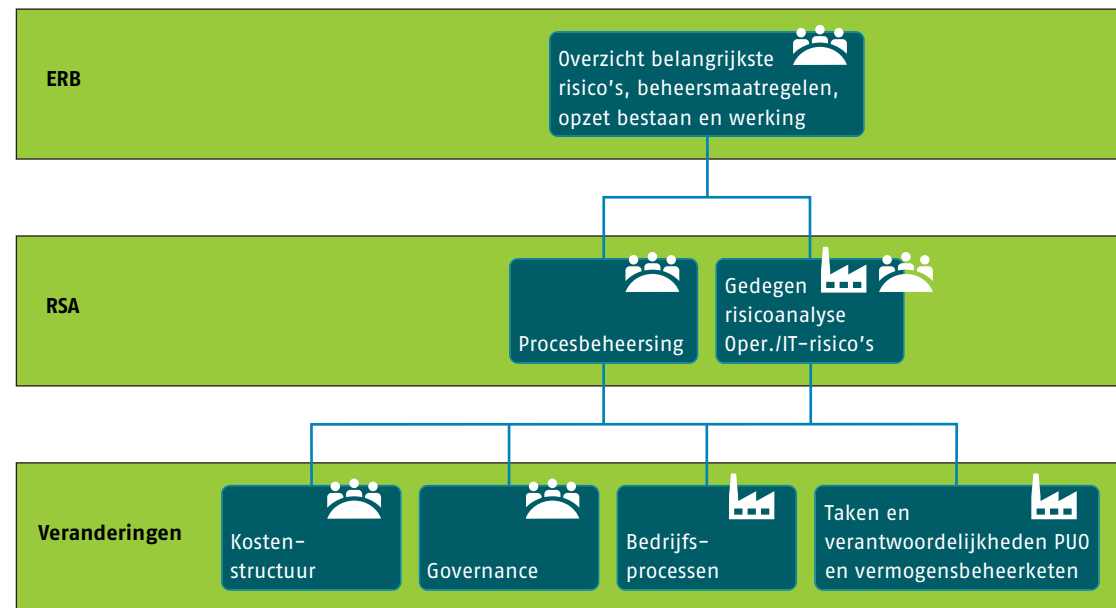

SAMENHANG MET HET IMPLEMENTATIEPLAN

Door de koppeling van de ERB aan de opdracht-aanvaarding ontstaat een sterke relatie met het Implementatieplan¹. Dit plan is het verantwoordingsdocument waarin het fonds laat zien dat het in staat is de nieuwe regeling tijdig te administreren, in te varen en uit te voeren. De relatie met de ERB is dan ook relatief eenvoudig te leggen. Onderstaand overzicht toont de hoofdstukindeling² met een koppeling aan de materiële risico's die wij in diverse ERB's terug zien komen (niet uitputtend):

Implementatieplan	ERB
Hoofdstuk 2 – Risicoanalyse en beheersmaatregelen	Materiële risico's
1. Operationele en IT-risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren van de regeling op de gewenste datum niet haalbaar • IT-administratiesysteem niet tijdig gereed • Datakwaliteit onvoldoende geborgd • Kostenniveau uitvoering nieuwe regeling • Complexiteit te hoog
2. Technische uitvoerbaarheid regeling	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling (of delen ervan) niet uitvoerbaar • Koppeling VB/PB te complex
3. Uitbestedingsrisico's	<ul style="list-style-type: none"> • Geen formele afspraken met PUO over transitie • ISAE-proces niet tijdig aantoonbaar
4. Financiële risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Dekkingsgraadverlies in aanloop naar transitie • Onvoorziene gevoeligheid voor financiële schokken na transitie
5. Juridische en privacy risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Deelnemersportaal niet tijdig gereed • Tekortschieten keuzebegeleiding

De RSA's die fondsen opgesteld hebben bij het Wtp-project zullen een belangrijke bouwsteen zijn. Onderstaand maken wij de samenhang inzichtelijk voor het eerste hoofdstuk van het Implementatieplan (operationele en IT-risico's):

Het fonds, de PUO en vermogensbeheerder dienen in eerste instantie een goede beschrijving te geven van de belangrijkste veranderingen in kosten, governance, processen en taken en verantwoordelijkheden voor, tijdens en na de transitie. Deze worden als input voor de Risk Self Assessments van de PUO en het fonds gebruikt, die de basis vormen van een specifiek op de transitie gerichte Eigen Risico-beoordeling van het fonds.

De RSA's vormen de schakel tussen de beschrijving in het Implementatieplan van de belangrijkste veranderingen die voortvloeien uit het Transitieplan en de risico's en beheersing in de ERB. Een deel van deze RSA's zal bepaald worden door de risico's van de PUO bij de transitie van de administratie, data en IT omgeving. In de ERB kan volstaan worden met de belangrijkste risico's die het bestuur signaleert bij de opdracht-aanvaarding. Acties of nog te nemen beheersmaatregelen die in het Implementatieplan opgenomen worden, zullen in veel gevallen ook de vervolgtacties in de ERB zijn.

OPLEVERDATUM ERB KAN EEN BEPERKENDE RANDVOORWAARDE ZIJN

Het merendeel van de ERB's in de 'eerste ronde' is in 2020 en 2021 geschreven, zodat veel fondsen in 2024 een nieuwe volledige ERB op zullen stellen. DNB hanteert daarin de 36 maanden termijn. Dit kan tot gevolg hebben dat de ons inziens vanuit efficiency-oogpunt 'ideale' timing van de ERB, namelijk parallel aan het Implementatieplan, niet past. Dat plan moet immers twee weken na de opdracht-aanvaarding aangeleverd worden bij DNB. Fondsen die eerder in de fase van opdracht-aanvaarding kwamen, hebben de keuze kunnen maken voor een partiële ERB, die alleen ingaat op de directe gevolgen van de nieuwe regeling. Wanneer de ERB in 2024 opgeleverd moet worden voordat de fase van opdracht-aanvaarding start, ligt een efficiënte verwerking iets ingewikkelder. Er zijn twee factoren die de gevolgen van dit timingsverschil kunnen beperken.

Het bestuur zal het Transitieplan normaliter niet als een volledige verrassing ontvangen. In het voorbereidingstraject zijn fonds en sociale partners met elkaar in gesprek, onder meer over de vormgeving van de regeling, de risicohouding, de leenrestrictie en het vraagstuk van wel of

niet invaren. Het bestuur heeft al een goed beeld van de risico's die de transitie met zich mee gaat brengen. Ook zal met de contouren van het Implementatieplan gestart zijn. Tweede factor is dat de ERB een momentopname is. Als deze voorafgaand aan de opdracht-aanvaarding opgesteld moet worden en er op onderdelen nog onzekerheden zijn, kunnen deze ondervangen worden in de vervolgtacties.

Problematischer is wanneer de (verplichte) ERB ruim voor de fase van de opdracht-aanvaarding opgeleverd moet worden. De bouwstenen uit het Implementatieplan zullen dan onvoldoende voorhanden zijn en de ERB zal dan vooral moeten steunen op de RSA die bij het Wtp-project onderhouden wordt. Voordeel is wel dat het bestuur met de ERB zicht heeft op de status van de materiële risico's in aanloop naar de opdracht-aanvaarding.

CONCLUSIE

De Eigen Risicobeoordeling (ERB) maakt onderdeel uit van het bestuurlijke Wtp-besluitvormingsproces omdat sprake is van materiële impact van de nieuwe regeling en de uitvoering ervan op het risicoprofiel. De ERB is in het proces van de opdracht-aanvaarding de schakel tussen het Transitieplan en het Implementatieplan. ■

1 – Het Communicatieplan zien wij in deze als een apart 'hoofdstuk' van het Implementatieplan en benoemen we niet specifiek.

2 – Good practice Implementatieplan, DNB, september 2022